

23%

VAN ALLE INWONERS VAN
ROTTERDAM IS 23% JONGER
DAN 18 JAARBron: www.opgroeien.rotterdam.nl

MEER SPEELPLEKKEN VOOR MEISJES

Leonie van den Schoor

Halfpipes, basketbalpleintjes en trapveldjes. Speelplekken zijn vooral voor jongens ingericht, meisjes komen er nauwelijks aan hun trekken. Dat moet veranderen, vindt de Rotterdamse Jongerenraad. Hun advies voor een innovatieve speelplek voor zowel jongens als meisjes, valt in goede aarde bij de gemeente Rotterdam.

Het is droevig gesteld met buitenspeelmogelijkheden voor meisjes. Waar jongens zich kunnen uitleven in skateparken en op voetbalveldjes, komen meiden er maar bekaaid vanaf. "Het is echt om te huilen", zegt Sven de Langen van de Rotterdamse Jongerenraad. "De meeste speelplekken in Rotterdam bestaan uit een asfaltveld met een omheining eromheen. Leuk voor jongens, maar meisjes vinden het saai. Zij verdienen ook een plekje buiten."

Kleur en natuur

Vorig jaar hield de jongerenraad een onderzoek onder duizend Rotterdamse jongeren. Daaruit bleek dat er voor jongeren weinig te beleven valt in buurten en wijken. Vooral de meisjes zijn onderbedeeld. Speelplekken zijn alleen leuk voor jongens, voor ons is er niets te doen, zo was de klacht van veel meiden. "De speelveldjes worden meteen ingenomen door jongens, hun spel is wat ruwer en meisjes blijven dan al snel weg", legt Sven de Langen uit. Meiden hebben andere wensen ten aanzien van buitenspeelruimtes. Ze willen meer kleur en natuur, en een beschutte plek die hun geborgenheid biedt. Ook belangrijk zijn zitplaatsen waar ze samen kunnen kletsen. "Het idee is om

speelplekken ook voor meisjes uit te rusten met meervoudige, wat complexere speeltoestellen. Dus niet een glijbaan waarop je alleen kunt glijden, maar rek- en draaistokken die de fantasie van meisjes prikkelen."

De Rotterdamse Jongerenraad heeft een werkgroep in het leven geroepen om een speelplek te ontwikkelen die zowel voldoet aan de wensen van de meisjes als de jongens. "We willen dus niet een speciale meidenspeelplek, want dat is vragen om problemen." Eind november brengt de raad, waarbij twintig jongerenorganisaties zijn aangesloten, een definitief advies aan de gemeente uit.

Gevarieerd aanbod

De gemeente Rotterdam heeft hier wel oren naar. Een onderzoek van de Hogeschool Rotterdam liet al eerder zien dat meisjes andere eisen stellen aan speelplekken dan jongens. "Meisjes willen het vooral schattig en romantisch hebben, terwijl de bestaande speelplekken vooral stoer en robuust zijn," zo vat Gerard van der Linden van de Dienst Sport en Recreatie het samen. Zelf is hij niet zo'n voorstander van speciale jongens- en meisjesplekken. Volgens hem gaat het meer om een variatie aan sferen in de buitenruimte. "We moeten vooral voor een gevarieerd aanbod zorgen, waar kinderen met verschillende smaken terecht kunnen. Wie weet vinden jongens de speelplekken die volgens de wensen van de meisjes zijn ingericht ook wel leuk. Immers, niet alle jongens willen voetballen en sporten."

Meer informatie over het rapport is binnenkort beschikbaar via www.rjr.nl>adviezen

Pagina 2-3

EMANCIPATIE & INTEGRATIE
E-QUALITY EN DE GEMEENTE

Pagina 4-5

TONEELSTUK HUWELIJKSMIGRATIE

Pagina 6-7

GEMEENTE UTRECHT
INTERVIEW CEES VAN EIJK

EMANCIPATIE & INTEGRATIE OP DE KAART

Janine Baal, accountmanager gemeenten E-Quality

Positieverbetering van zwarte, migranten- en vluchtelingenvrouwen is speerpunt in veel gemeenten. In samenwerking met FORUM, Instituut voor Multiculturele Ontwikkeling, gaat E-Quality in 2007 en 2008 gemeenten actief ondersteunen bij het vormgeven en uitvoeren van hun emancipatie- en integratiebeleid.

Veel zwarte, migranten- en vluchtelingenvrouwen (zmv-vrouwen) vinden in toenemende mate hun weg in de Nederlandse samenleving. Toch zitten nog teveel vrouwen uit etnische minderheidsgroepen in een kwetsbare of kansarme positie (Keuzenkamp & Merens, 2006). Om deze kwetsbare vrouwen te bereiken kunnen gemeenten bijvoorbeeld de instrumenten en producten inzetten die gedurende de looptijd van het Plan van Aanpak Emancipatie & Integratie (zie kader) zijn ontwikkeld. Deze instrumenten zijn met name geschikt om hun participatie in de Nederlandse samenleving te bevorderen. Ook kunnen gemeenten van de G54 een

beroep doen op de aanvullende producten en diensten van E-Quality en FORUM.

P-team Academy

Een belangrijke rol bij de bevordering van de emancipatie en integratie van zmv-vrouwen in diverse gemeenten spelen de lokale P-teams. Deze teams van succesvolle zmv-vrouwen vormen niet alleen een overlegorgaan voor de gemeente, maar fungeren ook als rolmodel voor zmv-vrouwen in hun stad of wijk. Zij vormen hiermee een onmisbare schakel tussen beleid en praktijk.

Op dit moment zijn er 18 P-teams, waarin 180 zmv-vrouwen actief zijn.

Deskundigheidsbevordering voor de lokale P-teams is onmisbaar om de competenties en vaardigheden van P-teamleden verder te ontwikkelen, zodat zij een volwaardige samenwerkingspartner worden van zowel gemeenten als zelforganisaties. Stichting PaFemme en E-Quality hebben daarom de P-team Academy opgericht, die 17 november jl. voor het eerst haar deuren opende voor alle P-teamleden.

De P-Team Academy biedt aan alle bestaande P-Teams de mogelijkheid om twee keer per jaar een training naar keuze te volgen. De thema's van de trainingen

Joan Ferrier, directeur E-Quality, en Angela Averstee, coördinator PaFemme, met de nieuwe cursusmap op de startbijeenkomst van de P-team Academy op 17 november 2007

Redactie

Agnes Jansen
(eindredactie)
Sabine Kraus
Gerla van Ophem
Saskia de Hoog
Cheryl Nankoe

© E-Quality
Postbus 85808
2508 CM Den Haag
T (070) 365 97 77
F (070) 346 90 47
www.e-quality.nl
redactie@e-quality.nl

Beeldmateriaal

Mirjam Bout (p. 2/3)
Adolfo Estrada (p. 4/5)
Mirjam Bout (p. 6/7)

ISSN-nr: 1389-9430

Informatie opgenomen
tot en met 5 november
2007.

Vormgeving en druk

Vorm Vijf, Den Haag
Opmeer drukkerij bv,
Den Haag

Overname van artikelen
is toegestaan, mits met
bronvermelding.

Oplage

5.000

komen tot stand na een uitgebreide behoefte-inventarisatie naar de vaardigheden en competenties die de P-teamleden verder willen ontwikkelen.

Regionale Focusgroepbijeenkomsten

Onderdeel van de ondersteuning van E-Quality en FORUM is het organiseren en faciliteren van regionale bijeenkomsten. Deze bijeenkomsten kunnen voor gemeenten een nieuwe stap zijn om hun lokale emancipatie- en integratiebeleid verder vorm te geven. Het uitwisselen van *good en bad practices* met naburige gemeenten krijgt een belangrijke rol in het programma. Daarnaast worden de producten van het Plan van Aanpak toegelicht, en volgen er presentaties en workshops over bijvoorbeeld de oprichting van een Participatie-team (P-team), of hoe gemeenten de deskundigheid van P-teams kunnen bevorderen.

De eerste regionale focusgroepbijeenkomst 'Het Oosten' vond plaats op 29 november jl. in de gemeente Deventer, voor de gemeenten Almelo, Arnhem, Ede, Emmen, Enschede, Borne, Hengelo en Deventer.

Heeft u vragen of suggesties voor deze focusgroepbijeenkomsten dan kunt u die mailen naar j.baal@e-quality.nl

Meer expertise

Om beleidsmakers te adviseren bij het vormgeven van hun lokale emancipatie- en integratiebeleid heeft E-Quality nog meer expertise in huis. Zo kunt u ook contact met ons opnemen als u een dagvoorzitter zoekt, een workshopbegeleider of debatleider of als u inhoudelijk advies of informatie op maat nodig heeft.

Wilt u kennismaken met E-Quality's dienstverlening voor gemeenten, maak dan een afspraak voor een (vrijblijvend) kennismakingsgesprek met onze accountmanager Janine Baal. Zij is telefonisch bereikbaar via (070) 3129 795, of per e-mail via j.baal@e-quality.nl

Literatuur:

Keuzenkamp, S. & Merens, A. (red.) (2006). *Sociale Atlas van vrouwen uit etnische minderheden*. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.

VOORTZETTING PLAN VAN AANPAK 'EMANCIPATIE EN INTEGRATIE'

Gedurende de projectperiode van het plan van aanpak 'Emancipatie en Integratie' van de ministeries van Sociale Zaken en Werkgelegenheid en Justitie zijn veel verschillende activiteiten georganiseerd om kansarme en kwetsbare vrouwen uit etnische minderheidsgroepen meer te laten participeren in de samenleving.

Voor een volledig overzicht van de behaalde resultaten kunt u de eindrapportage Plan van Aanpak Emancipatie en Integratie raadplegen via: [www.e-quality.nl/dossier/Integratie- en Emancipatiebeleid in gemeenten>gemeentelijk beleid](http://www.e-quality.nl/dossier/Integratie-en-Emancipatiebeleid-in-gemeenten/gemeentelijk-beleid).

TOOLKIT PARTICIPATIE

De Toolkit Participatie, ontwikkeld door Radar Advies, is een schoolvoorbeeld van een instrument dat gemeenten ondersteunt bij het ontwikkelen of aanscherpen van beleid voor de emancipatie en integratie van zmv-vrouwen en -meisjes. De Toolkit bestaat uit een set van instrumenten, zoals de Beleidsscan, Quickscan, Financieringsscan en Beleidsprestatie-meter. Gemeenten kunnen hiermee de doelgroep betrekken bij verschillende fases van de beleidscyclus.

De Toolkit Participatie is als pilot uitgevoerd in de gemeenten Breda, Tilburg, Zaanstad, Groningen en Amsterdam-Noord. Het instrument bleek te voldoen aan de verwachtingen van de gemeenteambtenaar: doeltreffend en gebruiksvriendelijk.

Meer informatie over de Toolkit Participatie: www.toolkitparticipatie.nl

POOL VAN GESPREKSLEIDERS

Om in kleine gespreksgroepen de dialoog met zmv-vrouwen te bevorderen heeft FORUM een groep deskundige gespreksleiders opgeleid. De gespreksleiders hebben een diverse etnische achtergrond en een groot aantal beheerst – naast het Nederlands – de taal van een van de doelgroepen. De gespreksleiders zijn in staat een vertrouwde setting te creëren waarin de deelnemers vrijuit kunnen spreken over actuele maatschappelijke onderwerpen die voor hen belangrijk zijn. De onderwerpen zijn ingedeeld in drie categorieën: de verhouding vrouw-man, veiligheid en geweld, participatie van vrouwen. Het aantal vrouwen uit etnische minderheidsgroepen dat deel heeft genomen aan deze dialogen is inmiddels 3.879.

Meer informatie over de pool van gespreksleiders: www.forum.nl/emancipatie U kunt ook contact opnemen met Rekha Ramsaran, beleidsmedewerker Emancipatie van FORUM, via telefoonnummer (030) - 297 42 81 of e-mail r.ramsaran@forum.nl.

MAATJESMETHODIEK

In het kader van het Plan van Aanpak heeft Humanitas twee maatjesprojecten uitgevoerd, gericht op sport en op studie. Op basis hiervan is een maatjesmethodiek ontwikkeld.

Sportmaatjesproject

Het sportmaatjesproject van Humanitas Zuid in Helmond is opgezet om zmv-vrouwen die zich in een isolement bevinden via sport te laten participeren. Autochtone vrijwilligsters nodigden vrouwen uit etnische minderheidsgroepen uit om te zwemmen, fitnessen, volleyballen, kickboksen of om een andere sport te beoefenen. Daarnaast heeft het project bereikt dat de deelnemende vrouwen bewuster omgaan met hun lichaam en stilstaan bij een gezondere levenswijze. Ook hebben diverse sportcentra maatregelen genomen om belemmeringen voor zmv-vrouwen weg te nemen. Zo heeft een sportschool de vrouwen een abonnement aangeboden tegen een gereduceerd tarief. Andere mogelijkheden zijn om sport aan te bieden met een oppas voor de kinderen.

Studiemaatjesproject

Het studiematjesproject had als doel om studenten (mbo, hbo en universiteit) met studiebelemmerende factoren een steuntje in de rug te bieden, zodat zij (weer) gaan studeren en om studieuitval terug te dringen of te voorkomen.

Gedurende de looptijd van dit project zijn 31 studenten gekoppeld aan een studiematje. Na de succesvolle pilot zijn sommige scholen de mogelijkheden aan het verkennen om het maatjesproject als vrije keuzemodule op te nemen in hun reguliere onderwijsprogramma. De maatjesmethodiek is beschikbaar via www.e-quality.nl/maatjesmethodiek

“WIJ LATEN ZE ZIEN DAT HET WÉL KAN!”

TONEELSTUK ZET HUWELIJKSMIGRANTES IN DE SPOTLIGHT

Saskia de Bruijne

De meeste vrouwelijke huwelijksmigranten in Nederland hebben hun geluk nog niet gevonden. De integratie van deze groep gaat vaak niet verder dan een basale woordenschat en net genoeg kennis om te overleven in hun nieuwe land. Talenten ontwikkelen en vooruitkomen, het lijkt een brug te ver. In het Rotterdamse Theater Zuidplein gaat op 15 december het theaterstuk *In het vreemde koren* staan in première. Het vormt de inleiding tot een methodiek die vrouwen aanspoort zelf de regie over hun leven in handen te nemen.

Ze krijgen het niet cadeau, de zes huwelijksmigrantes die ja zeiden toen regisseur en onderzoekster Mieke de Wit vroeg of ze mee wilden werken aan een theaterstuk. De meesten hadden nog nooit aan toneel gedaan en geen van hen spreekt vloeiend Nederlands. Na bijna een jaar van toneellessen volgen, ervaringen uitwisselen en eindeloos oefenen staat de première voor de deur. De laatste zes weken verwacht hun regisseur volledige toewijding en inzet: tekst leren en repeteren. Hoe lastig de combinatie met een baan en de zorg voor kinderen soms ook is, de vrouwen werken met hart en ziel. Ze hebben hier heel bewust voor gekozen. Klokslag zeven uur start de repetitie.

.....
*“Assia komt uit Kaapverdië.
 Uit Oost-Europa. Uit Turkije.
 Of uit Duitsland. Assia komt ook
 uit de Filippijnen, of uit China,
 of uit Argentinië. Assia is wat je
 noemt een wereldburger”*
 (Uit: *In het vreemde koren staan*)

200 gesprekken

De integratie en emancipatie van vrouwelijke huwelijksmigranten verloopt veelal langzaam. Hun arbeidsparticipatie is doorgaans laag, in tegenstelling tot die van mannelijke huwelijksmigranten. Joke van der Zwaard en Mieke de Wit spraken met 200 huwelijksmigranten uit de hele wereld om achter de redenen van deze stagnatie te komen. In januari 2008

verschijnen de resultaten van hun project *Eigen Toekomst* in boekvorm. Daarnaast ontwikkelden zij op basis van de onderzoeksresultaten de theaterproductie *In het vreemde koren staan* en de cursus *Eigen Toekomst*, een methodiek om vrouwelijke huwelijksmigranten sneller te laten deelnemen aan de Nederlandse samenleving.

Rijk en groen

“Uit ons onderzoek blijkt dat de meeste vrouwelijke huwelijksmigranten bij hun vertrek uit het geboorteland geen reëel beeld hebben van hun toekomst in Nederland”, vertelt De Wit. “Ze volgen hun liefde, hun hoop op een goed huwelijk en een beter leven in een rijk en groen land. Eenmaal in Nederland lopen

BOEKEN EN RESERVEREN

Na de première op 15 december in Theater Zuidplein gaat *In het vreemde koren staan* op tournee. De voorstelling wordt samen met de cursus *Eigen toekomst* aangeboden aan club- en buurthuizen, vrouwenhuizen, migrantenzelforganisaties en aanbieders van inburgeringcursussen.

Informatie en boekingen:
info@detheaterstraat.nl; (010) 477 73 61.
 Reserveringen première:
www.theaterzuidplein.nl; (010) 203 02 03.

ze tegen barrières aan die voor velen onoverkomelijk lijken. De Nederlandse taal is er daar één van, maar ook het feit dat hun diploma's hier niet geldig lijken te zijn en de hardnekkige vooroordelen over 'importbruiden' werken belemmerend. Veel vrouwen geven aan zich benaderd te voelen als passieve wezens die hierheen gehaald zijn met als enige doel echtgenote en moeder te zijn. Speelster Malisa kwam in 2000 als huwelijksmigrant naar Nederland: "In Portugal ging ik twaalf jaar naar school. Eenmaal in Nederland leken die jaren niet te tellen. Ik begon weer bij nul. Die inburgeringcursus ging zóóó langzaam. Wat ik al kon, telde niet. Men toonde zich verbaasd als bleek wat ik in mijn mars heb."

"...dat is juist zo moeilijk: onthouden wat je wel kan! Je kunt weinig zeggen, je gaat weer naar school, je moet inburgeren. Je moet gewoontes leren. Ik voel me vaak alsof ik weer een klein kind ben dat aan de hand van mijn vader loopt. Alleen loop ik nu aan de hand van mijn vriend"

(Uit: *In het vreemde koren staan*)

Pauzeknop

"Op de inburgeringcursus leer je Nederlands zodat je boodschappen kunt doen en ze vertellen je hoe je kinderen hoort op te voeden in deze maatschappij," vertelt de Turkse Münevver, "maar ik kwam eigenlijk omdat ik dacht dat ik hier makkelijker kon gaan studeren."

"Inburgeringcursussen dragen er zeker toe bij dat het sociale isolement van de vrouwen wordt doorbroken, ze zijn echter niet gericht op vooruitkomen", vult de Wit aan. "Eenmaal aangekomen in Nederland drukken veel vrouwen daarom de pauzeknop in. Ze richten zich op hun huwelijk, het grootbrengen van de kinderen en de meestal kleine sociale kring. Hun eigen ontwikkeling komt stil te liggen."

"Wij huwelijksmigranten worden niet gezien als mensen met een hoofd, hart en handen aan ons lijf. Maar als moeders... Als baarmoeders"

(Uit: *In het vreemde koren staan*)

Resultaten voor het voetlicht

Door de onderzoeksresultaten van *Eigen Toekomst* niet alleen te publiceren, maar ook als basis te gebruiken voor een theaterstuk en een cursus, gaan Mieke de Wit en Joke van der Zwaard veel verder dan het analyseren van de problematiek. De Wit: "Het gaat erom dat vrouwen zich

bewust worden van hun situatie en het vermogen hervinden zelf invloed uit te oefenen op hun leven. Precies dezelfde doelen dus als bij de emancipatie van autochtone Nederlandse vrouwen. Theater is een prachtige en toegankelijke manier om de onderzoeksresultaten van het project terug te geven aan de vrouwen zelf. Theater houdt letterlijk een spiegel voor en kan de externe, maar ook de interne belemmeringen om maatschappelijk te participeren op een duidelijke, aansprekende en zelfs vermakelijke manier, verbeelden. De voorstelling is bovendien een manier om mensen warm te maken voor de bijbehorende cursus."

Uitpakken!

Tijdens de slotscène pakken de vrouwen letterlijk uit. Ze halen hun talenten en verworvenheden uit hun reistassen en etaleren ze op de speelvloer. Na de voorstellingen nodigen de speelsters het publiek, dat voornamelijk zal bestaan uit huwelijksmigranten, uit om samen met hen thee te drinken en te praten. Vanavond is dat publiek er niet. De repetitie is afgelopen. De speelsters zijn moe, maar blijven graag hangen om te vertellen waarom ze zo hard willen werken voor dit project. Fatma vat hun woorden samen: "Wij kwamen naar Nederland met ieder onze eigen geschiedenis, maar zonder toekomstbeeld. Stuk voor stuk hebben we een eenzame en nare tijd beleefd toen we hier pas woonden. We hebben stilgestaan. Maar nu gaan we verder met ons leven. Anderen moeten van onze ervaringen leren en niet in dezelfde valkuilen lopen. Vrouwelijke huwelijksmigranten moeten zich bewust worden van hun kracht, hun talenten, zodat ze weer zelf beslissingen gaan nemen. Wij laten ze zien dat het wél kan!"

UTRECHTSE WETHOUDER CEES VAN EIJK: “PARTICIPATIE: NIET PRATEN MAAR DOEN”

Leonie van den Schoor

Participatie van vrouwen uit etnische minderheden zit niet langer in een fase van ‘praten’ maar van ‘doen’. Want, zo zegt de Utrechtse wethouder Cees van Eijk, we hebben al genoeg vergaderd en nota’s geschreven. “Emancipatie en participatie van allochtone vrouwen is op dit moment vooral een kwestie van mouwen opstropen en uitvoeren.”

Mensen zijn z’n drijfveer en hij streeft naar ontmoeting en dialoog. Cees van Eijk, een geboren en getogen Utrechter, is sinds maart 2006 wethouder van welzijn, cultuur en integratie in de Domstad. Daaronder valt ook vrouwenemancipatie en de participatie van zwarte, migranten- en vluchtelingenvrouwen (zmv-vrouwen). Het lokale Participatie-team (P-team) steunt hem daarbij. “Het is een club vrouwen met pit”, vertelt hij in zijn werkkamer. “Ze zijn nieuwsgierig en dat is belangrijk. De leden van het P-team vormen een mooie mix van vrouwen die hun sporen al hebben verdiend in de interculturalisatie en vrouwen die net om de hoek komen kijken. Ze zijn voor de gemeente een goede partner, we voelen hun hete adem in onze nek. Dat spoort ons aan om door te gaan met aandacht voor vrouwen uit etnische minderheden.” Toch is de rol die een P-team behoort te spelen een discussiepunt. Het Utrechtse P-team zelf vindt dat ze vooral een adviserende functie hebben, terwijl wethouder Van Eijk hen liever in een ‘doe-rol’ ziet. “Het P-team moet een goede balans zien te vinden tussen adviseren en doen. Een adviesrol voor het P-team vind ik prima, zolang die maar gevoed wordt vanuit de praktijk. Dat gebeurt nu ook. Het P-team legt bijvoorbeeld contacten met netwerken in het bedrijfsleven en is laatst ‘geïnfiltreerd’ in een keurig ondernemersnetwerk van vrouwen. Ze slaan zo een brug met clubs die vooral wit zijn of door mannen gedomineerd. Dat is mooi, die brugfunctie is de kracht van dit P-team. Wat mij betreft mogen ze er in die doe-rol nog een schepje bovenop doen. De adviesrol is namelijk al voor een belangrijk deel ingevuld, zo adviseert het onafhankelijk orgaan Saluti¹ het college

van B&W. Er zijn al genoeg nota’s en plannen geschreven over participatie van vrouwen uit etnische minderheden. We hebben al zoveel aan de vergadertafel gezeten. We zitten nu in de fase van: niet praten maar doen. Emancipatie en participatie van allochtone vrouwen is op dit moment vooral een kwestie van mouwen opstropen en uitvoeren.”

Ambitie?

Dat de Nederlandse vrouw tegenwoordig zo tevreden is, zoals de vrouwenbladen Opzij en Margriet onlangs in een gezamenlijk onderzoek meldden, vindt de Utrechtse wethouder tenenkrommend. “Dan denk ik: kom op vrouwen, word wakker! Waar zit jullie ambitie? Gelukkig zie ik die ambitie wel terug bij de tweede generatie allochtone vrouwen. De leden van het P-team zeggen wel eens tegen me: ‘pas maar op, wij zijn de derde emancipatiegolf’. Dat vind ik fantastisch. Die derde golf manifesteert zich wel heel anders dan de tweede golf. Ze gaan niet zoals vroeger de barricaden op, maar pakken de zaken direct aan. Ze werken niet vanuit een theoretisch kader, maar voeren dingen in de praktijk uit. Kijk maar naar initiatieven als Lady Fit² en Al Amal³.”

De derde golf is volgens Van Eijk in een doe-sfeer terechtgekomen. Dat is mooi, maar tegelijkertijd moeten die initiatieven uit de praktijk ook worden uitvergroot en zichtbaar zijn. Daarom denkt hij dat vrouwen toch iets meer de barricaden op moeten. “Om mannen aan te spreken bijvoorbeeld. En om te laten zien dat de samenleving er beter van kan worden.

² Een sportschool voor zmv-vrouwen; zie www.ladyfit.nl.

³ Vrouwenorganisatie die de positie van de Marokkaanse vrouw wil versterken; zie www.al-amal.nl.

Ik zou het geweldig vinden als het P-team een rol kan spelen bij die uitvergroting van initiatieven uit de praktijk.”

Niet in statistieken

Hoe staat het overigens met de participatie van zmv-vrouwen in Utrecht? Schrikbarend, moet de wethouder toegeven. Tenminste, als we alleen naar de arbeidsparticipatie kijken. Want die is ronduit teleurstellend. Maar we moeten ons niet blindstaren op alleen die vorm van participatie. “Er zijn heel veel andere manieren waarop deze vrouwen wél meedoen in de samenleving, manieren die je niet terug ziet in de statistieken. Ze participeren vaak binnen een veilig gebied, een eigen vereniging bijvoorbeeld of op de school van hun kinderen. Ik denk dat we bij het streven naar integratie en participatie daarom ook reëel moeten zijn in onze verwachtingen. Allochtone vrouwen hoeven niet per se allemaal fulltime te gaan werken. Als ze goed functioneren in het gezin en zelfredzaam zijn in hun buurt, is dat ook al belangrijk. Natuurlijk hoop ik wel dat het daar niet bij blijft, maar dat het de voorbode is van verdere participatie in de samenleving.”

Wijkaanpak

Utrecht heeft vier ‘Vogelaarwijken’ toegewezen gekregen: Overvecht, Ondiep, Kanaleneiland en Zuilen. Zelf heeft de gemeente er nog een vijfde wijk aan toegevoegd die op een vergelijkbare manier wordt aangepakt: Hoograven. Wijkgericht werken doet Utrecht al jaren, onder andere met de wijkbureaus, vertelt Cees van Eijk. “De basis was er al. Eigenlijk is de wijkaanpak een rijdende trein waar nu een extra wagon aan wordt gehangen. Of beter gezegd: een extra locomotief. Minister Vogelaar zorgt voor extra vaart.”

Voor de aanpak van de vier Vogelaarwijken in Utrecht investeren de Utrechtse woningcorporaties jaarlijks 21,5 miljoen euro extra. Wat er moet gebeuren staat beschreven in wijkactieplannen. Bij het vaststellen van die plannen zijn ook zmv-

¹ Stedelijk Adviesorgaan Interculturalisatie; zie www.utrecht.nl/saluti.

organisaties betrokken, zegt wethouder Van Eijk. “De inspraakstructuur voor het maken van wijkactieplannen was er al. We werken onder andere met wijkraden, bewonersverenigingen en het welzijns-werk. En bij de inventarisatie van wensen voor de wijkactieplannen zijn ook maatschappelijke organisaties betrokken. Er zijn buurtavonden geweest waarop bewoners zelf initiatieven konden indienen. En in Overvecht hebben we heel nadrukkelijk met migrantenorganisaties samengewerkt.”

Heeft het P-team nog een rol bij de wijk-gerichte aanpak? Ja, denkt Van Eijk, zij kunnen signaleren welke kansen er in een wijk liggen. “Dan kunnen die initiatieven samengevoegd worden. Dat is ook de kracht van de Vogelaaraanpak: samenhang, het bundelen van initiatieven, samenwerking tussen bestaande projecten. Vaak zie je dat er allerlei nieuwe projecten worden opgezet als er geld beschikbaar komt. Projectendiarree noem ik dat, daar geloof ik niet in. De wijkaanpak van Vogelaar daarentegen katalyseert.”

Tien actiepunten

Een officieel emancipatiebeleid kende Utrecht de laatste jaren eigenlijk niet. Dat had te maken met de tijdgeest, vermoedt Cees van Eijk. “Die stelde dat we het wel gehad hadden met emancipatie. Maar in de praktijk gebeurt er in Utrecht enorm veel aan emancipatie.” Die praktijk wil hij nu ondersteunen met een bestuurlijk kader. Op dit moment werkt de gemeente aan een notitie met tien actiepunten, waarmee ze de komende twee jaar aan de slag wil. “Daarmee willen we laten zien dat emancipatie wel degelijk op de politieke agenda staat.” De notitie is nog niet klaar, maar Van Eijk wil wel al een paar punten kort aanstippen. Wat er tot nu toe vooral ontbrak aan het emancipatiebeleid is: de man. Een van de tien actiepunten is dan ook om mannen meer bij emancipatie te betrekken. Cees van Eijk: “Er móet iets gebeuren met mannen. Zij moeten op het netvlies zitten van iedereen die bezig is met de positie-

verbetering van vrouwen. En verder willen we het vrouwelijk ondernemerschap nadrukkelijk stimuleren en vrouwen uit etnische minderheden actief begeleiden naar de arbeidsmarkt. En uiteraard vergeten we zaken die in de praktijk al gebeuren niet: we stimuleren al bestaande initiatieven van vrouwenemancipatie.”

Cees van Eijk: “Minister Vogelaar zorgt voor extra vaart.”

EMANCIPATIECIJFERS EN GEMEENTELIJK BELEID

Tim de Jong, statistisch medewerker E-Quality

De arbeidsdeelname van vrouwen, en in het bijzonder van vrouwen uit etnische minderheden, moet de komende jaren worden verhoogd. Dit is een van de speerpunten van de emancipatienota van het nieuwe kabinet: 'Meer kansen voor vrouwen. Emancipatiebeleid 2008-2011'. Gemeenten krijgen daarbij meer mogelijkheden om participatiebevorderend beleid uit te voeren.

Landelijke participatiecijfers van diverse bevolkingsgroepen worden periodiek gepubliceerd, onder andere door het Centraal Bureau voor de Statistiek.

In hoeverre vormen deze cijfers een goede basis voor analyses en beleidsplannen op lokaal niveau?

Stel dat we de gemeente Amsterdam als voorbeeld nemen. In Amsterdam ligt de arbeidsparticipatie van vrouwen 5% hoger dan in Nederland als geheel (cijfers van 2005). De arbeidsparticipatie van mannen (70%) ligt 2% lager dan het landelijke cijfer. De achterstand van vrouwen is hier dus relatief klein (maar nog altijd een verschil van 11% met mannen).

Deze hoge arbeidsparticipatie van de Amsterdamse vrouwen betreft vooral de autochtone vrouwen: 68% van hen neemt deel aan de arbeidsmarkt, tegenover 56% van de autochtone vrouwen in heel Nederland. Daarentegen ligt de participatie van Marokkaanse vrouwen in Amsterdam met 19% ver onder het toch al lage landelijke cijfer van 27%.

De verschillen tussen etnische groepen zijn dus groter dan in de rest van het land. Ook de werkloosheidscijfers wijken af van het landelijke beeld. 11% van de vrouwelijke beroepsbevolking in Amsterdam is werkloos, tegenover 8% in heel Nederland. Dit minder rooskleurige beeld wordt veroorzaakt door de hoge werkloosheid onder vrouwen met een niet-Nederlandse herkomst. Autochtone

vrouwen zijn juist minder vaak werkloos (5%) dan in de rest van het land (7%) en even vaak als autochtone mannen in Amsterdam.

De etnische verschillen in Amsterdam zijn dus aanmerkelijk groter dan elders, terwijl de sekseverschillen kleiner zijn. Dergelijke informatie kan van belang zijn bij het ontwikkelen van gemeentelijk emancipatiebeleid.

Emancipatiefoto

Het is opvallend dat lang niet elke gemeente de beschikking heeft over dergelijke, naar etniciteit uitgesplitste, emancipatiecijfers. Een rondgang langs enkele willekeurige gemeenten leert dat gemeentelijke participatiecijfers, als ze al beschikbaar zijn, doorgaans alleen bekend zijn voor de totale groep vrouwen (ongeacht etniciteit) en voor etnische groepen als geheel (zonder uitsplitsing naar gender). Ook de website van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten biedt geen gedifferentieerde cijfers. De 'Sociale atlas van vrouwen uit etnische minderheden' – een rijke bron van informatie voor landelijke emanci-

patiecijfers – doet de naam 'atlas' geen eer aan: ook hierin geen analyse van lokale (gemeentelijke of regionale) verschillen. Het is de vraag of gemeentelijke beleidsmakers bij hun analyse van de lokale sociaal-economische problematiek mogen uitgaan van landelijke cijfers, waar deze per gemeente sterk uiteen kunnen lopen. Iedere gemeente zal voor zichzelf een afweging moeten maken. Willen we een snelle start maken met participatiebevorderende maatregelen? Of is voorafgaand onderzoek – een 'emancipatiefoto' van de eigen gemeente – noodzakelijk om effectieve maatregelen per doelgroep te kunnen ontwikkelen?

Bronnen:

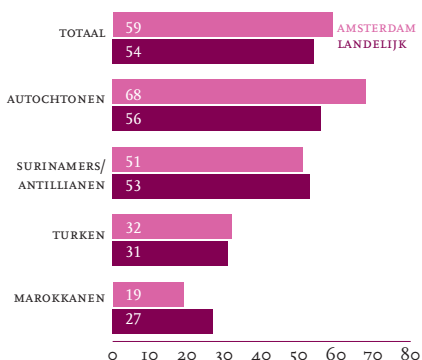
Cijfers gemeente Amsterdam:

- Dienst Onderzoek en Statistiek gemeente Amsterdam (2006). *Amsterdam in cijfers 2006*.

Landelijke cijfers:

- CBS (2007). CBS Statline
- Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (2007). *Meer kansen voor vrouwen. Emancipatiebeleid 2008-2011*.

Netto arbeidsparticipatie van vrouwen

Werkloosheidspercentage van vrouwen

